

Τα υποκατάστατα των αρετών του χριστιανισμού στην εποχή μας - Του Πέτρου Δ. Δαμιανού

/ [Γνώμες](#)

Στη μετανεωτερική εποχή, όπου η θρησκευτική πίστη έχει σε μεγάλο βαθμό αποσυρθεί από το προσκήνιο της δημόσιας ζωής, παρατηρείται ένα παράδοξο φαινόμενο: πολλές από τις κεντρικές αρετές της χριστιανικής παράδοσης, αν και δεν αναγνωρίζονται πλέον ως τέτοιες, επανέρχονται με νέες μορφές, αποθρησκευτικοποιημένες και εκκοσμικευμένες. Η ανάγκη του ανθρώπου για σιωπή, αγάπη, ελπίδα, ταπείνωση, μετάνοια, παραμένει υπαρξιακή· όμως οι τρόποι με τους οποίους προσπαθεί να την ικανοποιήσει έχουν αλλάξει ριζικά.

• Πέτρος Δ. Δαμιανός, Δρ. Φιλοσοφίας – Διδακτικό Προσωπικό ΕΜΠ

Η σιωπή, για παράδειγμα, που στην πνευματική παράδοση σημαίνει εσωτερική ησυχία, παραχώρηση χώρου στον Θεό και άρνηση του θορύβου της φιλαυτίας, έχει αντικατασταθεί από τη σύγχρονη πρακτική του mindfulness. Η σιωπή γίνεται

εργαλείο αυτοσυγκέντρωσης, χαλάρωσης, ψυχικής ευεξίας. Δεν αποσκοπεί πλέον στη συνάντηση με το άρρητο και το μυστήριο, αλλά στην αποφόρτιση του νευρικού συστήματος και στη βελτίωση της καθημερινής λειτουργικότητας. Η σιωπή παύει να είναι τόπος θείας παρουσίας και γίνεται τεχνική αυτοβελτίωσης.

Η αγάπη, που στην εκκλησιαστική εμπειρία είναι θυσιαστική και άνευ όρων, χωρίς προσδοκία ανταπόδοσης, υποκαθίσταται από έννοιες όπως η ενσυναίσθηση, η συμπερίληψη, η ψυχολογική αποδοχή του άλλου. Η σχέση μετατρέπεται σε σεβασμό ορίων, σε πολιτική ορθότητα, σε ακτιβιστική διεκδίκηση δικαιωμάτων για τους αδύναμους. Όλα αυτά, ενώ διατηρούν μια ηθική αξία, χάνουν την προσωπική θυσιαστική διάσταση που έχει η χριστιανική αγάπη, η οποία καλεί τον άνθρωπο να βγει από τον εαυτό του και να γίνει «εις τύπον Χριστού» για τον άλλον.

Η αρετή της νηστείας, δηλαδή της εγκράτειας, του ελέγχου της επιθυμίας και της πνευματικής άσκησης, επανέρχεται ως τάση για βιολογική αποτοξίνωση, διατροφικό έλεγχο, σωματική ευεξία. Αντί για μεταμόρφωση της καρδιάς, έχουμε πειθαρχία για λόγους υγείας, σχήμα σώματος ή performance. Η νηστεία δεν είναι πλέον εκούσια πένθιμη πράξη, αλλά λειτουργικό εργαλείο ζωής. Η ασκητική παράδοση γίνεται lifestyle.

Ο έλεος και η ευσπλαχνία, που πηγάζουν από την εμπειρία της δικής μας πτώσης και της αναγνώρισης της κοινής μας αδυναμίας, έχουν αντικατασταθεί από θεσμικές μορφές ανθρωπισμού: προγράμματα πρόνοιας, εταιρικές πρωτοβουλίες κοινωνικής ευθύνης, δράσεις ΜΚΟ. Δεν είναι πλέον καρπός προσωπικής εμπλοκής και καρδιακής συγκίνησης, αλλά οργανωμένες πολιτικές πράξεις, συχνά αποσπασμένες από την υπαρξιακή επαφή με τον άλλον.

Η μετάνοια, αυτή η ριζική αλλαγή του νου, η αναγνώριση της πλάνης και η συντριβή της καρδιάς, η μεγάλη ντροπή της εποχής μας, αν κάποτε τύχει και εμφανιστεί, θα έχει μεταμορφωθεί σε ατομική ψυχοθεραπεία, σε διαδρομή αυτογνωσίας ή «αυτο-ίασης». Ο άνθρωπος δεν εξομολογείται πλέον για να ενταχθεί σε μια σχέση αλήθειας με τον Θεό και την κοινότητα, αλλά για να συμφιλιωθεί με τον εαυτό του, να αποδεχθεί το παρελθόν του και να ενισχύσει την αυτοεκτίμησή του. Η συντριβή αντικαθίσταται από αυτοσυμφιλίωση. Ο σταυρός αντικαθίσταται από την αυτοβελτίωση.

Ακόμα και η πίστη, που είναι εμπιστοσύνη και παράδοση σε ένα Πρόσωπο πέρα από εμάς, έχει αντικατασταθεί από μια πίστη στον εαυτό, στην προσωπική δύναμη, στα σχέδια και τα οράματα του ατόμου. Από την θεολογική πίστη που αντέχει τον πόνο, τη σιωπή του Θεού και την τραγικότητα του κόσμου, περάσαμε στη «θετική σκέψη» και στα «vision boards», σε μια πίστη χωρίς πόνο, χωρίς βάθος, χωρίς

ετερότητα.

Η μετανεωτερική κοινωνία δεν αρνείται απλώς τις αρετές της χριστιανικής παράδοσης. Τις αναπαράγει, με έναν τρόπο απογυμνωμένο από μυστήριο, χάρη και εσωτερική μεταμόρφωση. Τις καθιστά τεχνικές, λειτουργικά μέσα ενός project ζωής όπου ο εαυτός βρίσκεται στο κέντρο. Ο κόσμος διψά για ελπίδα, για νόημα, για αλήθεια, αλλά αναζητά αυτά τα στοιχεία δίχως Θεό, δίχως υπέρβαση, δίχως σταυρό.

Μέσα σε αυτό το τοπίο, η αυθεντική πνευματική εμπειρία δεν είναι πλέον αυτονόητη, αλλά μπορεί να ξαναβρεί τη φωνή της — όχι με ηθικολογία ή θρησκευτικό φανατισμό, αλλά με το ήθος της αγάπης, της απλότητας, της μαρτυρίας. Γιατί εκεί όπου το υποκατάστατο αποτυγχάνει να γεμίσει το υπαρξιακό κενό, μπορεί ξανά να φανερωθεί η αυθεντική αρετή ως χάρη, ως σχέση, ως φως εν τω σκότει.

Πηγή: pemptousia.gr